

Міністерство освіти і науки України

Київський національний лінгвістичний університет

Кафедра педагогіки та методики навчання іноземних мов

Курсова робота

з педагогіки на тему: Партнерська взаємодія вчителя з учнями в умовах Нової української школи

студентки групи СОф02-21
педагогічного факультету романо- германської
та української філології, спеціальності 014 Середня
освіта, спеціалізації Французька мова та зарубіжна
література, освітньої програми Іноземні мови та літератури, методика навчання
іноземних мов і зарубіжної літератури (французька мова та друга
західноєвропейська мова)

Романенко Катерини Миколаївни

Науковий керівник –

Канд. пед. наук, доцент Годлевська К.В.

Кількість балів –

Національна шкала –

Оцінка ЄКТС –

Члени комісії: _____

(підпис)

(прізвище, ініціали)

(підпис)

(прізвище, ініціали)

Київ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА.....	7
1.1. Сутність та зміст поняття “педагогіка партнерства”.....	7
1.2. Педагогічне партнерство як один з принципів НУШ.....	10
1.3. Педагогічні основи співпраці педагогів та учнів в освітньому процесі.....	12
РОЗДІЛ 2. СИСТЕМА ПЕДАГОГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА В УМОВАХ НУШ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ.....	15
2.1. Актуальні форми та методи співпраці учнів початкових класів та вчителя.....	15
2.2. Стан використання педагогами НУШ сучасних форм педагогіки партнерства.....	20
2.3. Функції вчителя та учня та організація їхньої співпраці.....	23
ВИСНОВКИ.....	26
РЕЗЮМЕ.....	27
RESUME.....	28
СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА ДЖЕРЕЛ.....	29

ВСТУП

В українській освіті на сьогодні зазначено пріоритетні завдання та виклики нової доби в педагогіці, вирішення яких покладено на впровадження Нової української школи. Головним принципом НУШ є теорія дитиноцентризму, що ґрунтується на баченні з розкритті талантів та здібностей кожної дитини, її унікальності та самобутності. Успіх реалізації цієї концепції полягає у впровадженні педагогіки партнерства. Саме про це згадує український педагог Василь Сухомлинський (1976, с.79): «Якщо вчитель став другом дитини, якщо ця дружба осяяна благородним захопленням, поривом до чогось світлого, розумного, у серці дитини ніколи не з'явиться зло».

Зазначимо, що саме формування компетенцій лежать в основі успішної реалізації в суспільстві людини. Результат цього процесу і є змістом нової освіти в Україні. Згідно зі Ст.52 Закону України «Про освіту» визначено, що учасниками освітнього процесу України є: здобувачі освіти (тобто учні, студенти, слухачі, аудиторія); працівники освіти, педагоги та науковці; батьки учнів тощо (Про освіту, 2024).

Сьогодні в умовах переосмислення, модернізації та приведення до міжнародних стандартів українська освіта визначає одним із напрямків оптимізації освітнього процесу спрямування на демократизацію взаємовідносин вчителя та учня. Відображення цього можемо спостерігати у розвитку нових підходів про процесу навчання: створенні найбільш сприятливої атмосфери взаємодії учня та вчителя, зменшенні лекційного монологічного викладу навчального матеріалу та непотрібному дублюванні інформації, яка може бути віднайдена учнями з доступних їм джерел.

Засади педагогіки партнерства — постійна співпраця між педагогом та учнями, які спільно йдуть до мети та результатів навчання, вони є зацікавленими сторонами процесу. Учитель має стати другом, а учень — активний учасником уроку. У цьому полягає демократизація співпраці дорослого й дитини, за умови дотримання рівноправності, толерантності, поваги та

рівноправності.

Аналізуючи стан сучасного освітнього процесу, зазначимо, що ієрархічне бачення уроку, де вчитель є головним і безперечним авторитетом в процесі здобуття, ніколи не призведе до формування в учня загальних компетентностей та не забезпечить продуктивний та результативний перебіг уроку.

Взаємодія з учнями передбачає опору на позитивні та сильні сторони дитини, здійснення процесу навчання з опорою на особистісні риси, домагання учнів. Тут не передбачається необережне втручання в внутрішній світ дитини, а партнерська взаємодія повинна стати гарантом зацікавленості в здобутті знань, орієнтиром на успішний розвиток дитини в цілому.

Питання взаємодії учня та вчителя завжди була в центрі уваги як видатних діячів XVI-XVII ст. Ж.-Ж. Руссо, Й. Г. Песталоцці, так і педагогів нашого часу. Так, В. О. Сухомлинський у своїх працях зазначав двосторонні шляхи, методи і форми взаємодії учителя та учня під час процесу навчання. На важливості педагогіки партнерства особливо в початковій школі наголошували багато дослідників: педагоги-класики К. Д. Ушинський, А. С. Макаренко, Ш. А. Амонашвілі, В. О. Сухомлинський та сучасники В. П. Кравець, В. Г. Кузь, Г. Й. Шевчук, Л. М. Прокопів, науковці класичної психології - П. П. Блонський, Л. С. Виготський, А. І. Захаров та сучасні - С. Д. Максименко, В. В. Столін (Кіт, 2019)

Аналіз процесу навчання в новій українській школі в початкових класах дозволив визначити такі проблеми:

- порушення основного принципу партнерства через авторитарний стиль вчителя;
- відсутність співпраці та взаєморозуміння, небажання відкритих діалогів, взаємної довіри та взаємопорозуміння;
- недотримання основного принципу партнерства, що ґрунтується на недооцінці думки та досвіду учнів;

- забороні брати активну участь у власному навчанні та вирішенні проблем, часто односторонній оцінці та контролі;

- відсутність спільних рішень та взаємодій та можливості брати участь у формулюванні цілей та методів навчання, що обмежує розвиток партнерських стосунків.

Вищеназвані проблеми, недостатня розробленість проблеми взаємодії вчителя та учня у процесі освітньої роботи з учнями початкових класів зумовили актуальність теми нашого дослідження: «Партнерська взаємодія вчителя з учнями в умовах Нової української школи».

Об'єкт дослідження – партнерство вчителя та учня .

Предмет дослідження – сучасні педагогічні умови взаємодії вчителя та учня в освітньому середовищі початкових класів.

Мета дослідження – дослідити та проаналізувати стан реалізації принципу педагогічного партнерства вчителя та учнів в освітньому процесі початкових класів в умовах НУШ.

Для реалізації поставленої мети слід вирішити такі **завдання**:

1. З'ясувати сутність та зміст поняття «педагогіка партнерства»
2. Дослідити педагогічне партнерство як один із принципів НУШ
3. Описати педагогічні засади співпраці педагогів та учнів в освітньому процесі.
4. Визначити актуальні форми співпраці учнів початкових класів та вчителя.
5. Прослідкувати стан використання педагогами НУШ сучасних форм педагогіки партнерства
6. Оцінити функції вчителя та учня та організацію їхньої співпраці.

Задля досягнення поставленої мети та вирішення ряду завдань нами було використано комплекс методів наукового дослідження:

– теоретичні (аналіз, синтез, вивчення та узагальнення інформації з методичної літератури та джерел з педагогіки; узагальнення та систематизація

педагогічного досвіду, документів, які регулюють освітній процес),

– емпіричні (аналіз продуктів творчої діяльності учнів школи I ступеня, анкетування, педагогічний експеримент, бесіда), використані з метою визначення методів та форм взаємодії вчителя з учнями, також визначення рівня педагогічної мобільності педагогів НУШ, від якої залежить ефективність освітнього процесу, узагальнення результатів експериментального дослідження та забезпечення їхньої достовірності.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ПЕДАГОГІКИ ПАРТНЕРСТВА

1.1. Сутність та зміст поняття «педагогіка партнерства»

Педагогіка партнерства є одним із напрямів педагогіки, що становить таку систему методів і прийомів здобуття освіти, що базуються на засадах толерантності, взаєморозуміння, поваги та співпраці.

Сутність та зміст поняття «педагогіка партнерства» визначаються через орієнтацію на співпрацю та взаємодію між усіма учасниками освітнього процесу з метою сприяння інтелектуальному, соціальному та емоційному розвитку учнів. Основними складовими цього підходу є визнання рівності та важливості всіх учасників навчального процесу, відкритий діалог, спільне прийняття рішень та взаємне врахування потреб та інтересів кожної сторони.

Дослідженням порушеної нами проблеми займалися І. Бех, С. Гончаренко, В. Паламарчук.

Педагогіка партнерства розглядає учня як зацікавленого соратника, рівноправного учасника, який може відповідати за свої результати. База педагогіки партнерства — це така взаємодія між учнем та вчителем, яка призводить в результаті до демократизації способу співпраці педагога й учня, спільної побудови освітньої траєкторії школяра. Таке партнерство передбачає гуманне й толерантне ставлення до дитини, забезпеченні доступу до вільного вибору, повазі, праві бути самобутнім й особливим, а не таким, яким бачить його вчитель.

Рівноправні стосунки партнерства можуть бути побудовані там, де і школярі, і педагоги мають спільні прагнення й поступи. Педагогіка партнерства бачить в дитині не лише однодумця, але й учасника освітнього процесу, який може та прагне бути відповідальним за свої результати.

Сучасний освітній процес потребує новітньої педагогічної етики, базою

якої є творче співробітництво, взаєморозуміння, взаємоповага. Ця етика утверджує співпереживання, підтримку, довіру, гідність до дитини, передбачає використання діалогу як основної форми спілкування під час здобуття знань. Зазначимо й ситуації, що спеціально конструюються: спонукання до обміну думок, самопізнання, авансування успіху тощо.

Важливим при з'ясуванні змісту педагогіки партнерства є дотримання основних принципів: довіри у стосунках, позитивного мислення, розподіленого лідерства, соціальне партнерство.

В.Кузь (2012) в поняття педагогіки партнерства включали також навчання без примусу, комунікативність та ціннісне ставлення з боку педагога до учня (Бровчак,2018).

І.Бех (1999) зазначав про необхідність володіння вчителем знаннями в галузі дитячої психології, засад гуманної педагогіки, прийомами мотивації та спонукання.

В.Сухомлинський (1977) та інші вчені розглядали порушену нами проблему як один із ефективних підходів до організації освітнього процесу, результатом якого є спільна взаємодія учасників процесу здобуття знань.

Варто розкрити й зміст поняття «партнерство», яке визначають як таку систему взаємодії, що передбачає об'єднання осіб задля спільної діяльності, рівноправність у досягненні мети та її реалізації.

У зміст досліджуваного нами поняття ми вкладаємо також вміння комунікувати з учнями, застосовуючи ідею вільного вибору. Або ідею випередження. Застосовуючи педагогіку партнерства учитель зможе домогтися більш якісного засвоєння важчого навчального матеріалу, закладаючи перспективи вивчення теми наступного заняття.

Сутність педагогіки партнерства нерозривно пов'язана із особистісним якостями педагога, без яких неможливо досягти поставленої освітньої мети. Це не лише глибоке знання матеріалу, але й уміння й навички аналізувати, інтегрувати матеріал, вибудовувати таке стратегію, щоб учень самостійно

дійшов до висновку необхідності творчих досягнень, володіння компетентностями.

Сучасна педагогіка володіє усім необхідним інструментарієм, який може забезпечити найоптимальніший підхід до кожного учня — саме такий набір форм і методів містить в собі педагогіка партнерства.

Аналізуючи вищезазначене, констатуємо, що сутність поняття «педагогіки партнерства» містить в собі толерантне та гуманне ставлення до учня, гідність, право діяти так, як того не очікує педагог. Концепція нової української школи наголошує на рівності, діалозі, прийнятті, співпраці, які є сходинками до простору дитинства, в якому є місце правам, компетенціям, самоусвідомленню.

Українські науковці та педагоги визначають педагогіку партнерства сучасної освіти як напрям педагогіки, який пов'язаний із творчим незаангажованим підходом до розвитку й формування особистості учня. Дитиноцентризм — ще одна головна складова сутності педагогіки партнерства, що передбачає такий підхід до навчання та виховання, який ставить дитину в центр уваги та визнає її як активного учасника освітнього процесу. Основною ідеєю дитиноцентризму є створення умов для розвитку потенціалу кожної дитини, враховуючи її індивідуальні особливості, потреби та інтереси.

1.2. Педагогічне партнерство як один із принципів НУШ

Виховання на традиційних цінностях, орієнтація на учня, педагогіка партнерства є головними складовими концепції нової української школи, які мають на меті досягнути повної довіри між учнем та вчителем, що є запорукою успішного навчання.

Сучасні науковці розглядають нову українську школу як компетентнісний підхід до навчання та формування тих пріоритетних цінностей, на яких базується адекватне ставлення та повага до людей, довіра до

навколишніх. Освітній контент на основі компетентностей є одним із принципів НУШ. Педагогіка партнерства заснована на взаємоповазі, праві вибирати шляхи та засоби здобуття знань — це те, без чого не може бути ефективною нова українська школа.

Педагогічне партнерство є одним з ключових принципів Нової української школи, який спрямований на побудову взаємовідносин між всіма учасниками освітнього процесу на основі рівноправності, взаємодопомоги та взаємовідповідальності. Основною метою педагогічного партнерства є створення сприятливого середовища для розвитку кожної дитини, підтримка її потреб та здібностей, а також активна участь учнів, вчителів та батьків у процесі навчання та виховання.

Основні принципи педагогічного партнерства в рамках Нової української школи включають ряд важливих складових.

Рівноправність та взаємоповага полягає в тому, що всі учасники освітнього процесу визнаються рівними за статусом та повноваженнями. Взаємна повага відображається у взаємодії між учнями, вчителями, батьками та іншими працівниками закладу освіти. І учні, й педагоги толерантні один до одного, діти не лише вірять у свою «рівність» із вчителем, але й відчують її (Гончаренко, 1997)

Принцип співпраці та взаємодопомоги полягає в тому, що кожен на уроці працює разом та усвідомлено з метою досягнення спільних цілей. Учителі, учні розробляють та реалізують навчальні програми, використовуючи різноманітні методи та підходи.

Педагогіка партнерства як складова нової української школи неможлива без індивідуального підходу. Учасники освітнього процесу враховують індивідуальні потреби та особливості кожного учня. Вони працюють над створенням сприятливих умов для розвитку кожної особистості з урахуванням її потенціалу та можливостей.

Нова українська школа покликана через технології партнерської педагогіки

допомогти в особистісному рості й розвитку особистості через взаємну відповідальність. Учасники освітнього процесу беруть спільну відповідальність за результати навчання та виховання. Вони активно співпрацюють у вирішенні проблем, враховуючи потреби та інтереси кожної сторони.

Важливим принципом НУШ є правило партнерське оцінювання. Оцінка навчальних досягнень проводиться з урахуванням думки та внеску кожного учасника процесу. Учні беруть участь у самооцінці, взаємному оцінюванні та рефлексії свого навчання, а формувальне оцінювання стимулює навчальний процес, сприяє індивідуалізації навчання, розвиває метакогнітивні навички, забезпечує збалансовану оцінку, підвищує мотивацію до навчання, через формувальне оцінювання учні отримують зворотний зв'язок щодо своїх досягнень та можливостей для поліпшення. Це може підвищити їхню мотивацію до навчання (Коханова,2011)

Педагогічне партнерство в Новій українській школі є важливим інструментом для створення сприятливого та ефективного освітнього середовища, яке сприяє розвитку кожної дитини та підготовці її до успішного життя у сучасному світі.

1.3. Педагогічні основи співпраці педагогів та учнів в освітньому процесі.

Освіта в Україні ХХІ століття характеризується ознаками, які є відображенням того, як організують педагоги освітній процес, чи базується він на цінностях людської культури, формуванні компетентностей та набутті життєво необхідних знань та навичок. Наше суспільство стає більш відкритим, культурні процеси потребують розширення особистісних та професійних контактів, виявлення критичного мислення, здатності аналізувати навколишній світ та правильно розставляти пріоритети. Особливо учитель повинен виявляти

усю повноту терпимості до інакшості учня, уміння стати в один ряд з учнем, стати фасилітатором, посередником і, врешті, учасником набуття знань спільно з учнями (Голюк та Пахальчук, 2019).

Однією з основ педагогіки партнерства стали такі риси, як позитивне ставлення та доброзичливість. Чи не найголовнішою умовою якості освіти є досягнення позитивного ставлення педагогів до вихованців. Формування такої риси слід здійснювати від системи університетської освіти до підвищення кваліфікації вчителів-предметників. Саме діалог, взаємоповага та взаємодію, що підсилюються довірою та приязним ставленням, і є засадами педагогіки партнерства.

Віра в чесність та відвертість вчителя становить довіру учня у спілкуванні з педагогом, лише вчитель, який поважає учня, незважаючи на його рівень навчальних досягнень чи внутрішні характеристики, зможе досягти намічених результатів освітнього процесу.

Саме двостороння комунікація «вчитель-учень» має назавжди замінити одностороннє авторитарне позиціонування педагога. Саме школі належить домогтися значнішого залучення учня та його родини до розробки та здійснення індивідуальної освітньої траєкторії дитини.

Також партнерські взаємини між учнями та педагогами важливо налагоджувати, запроваджуючи різні методи та прийоми роботи. Щоб будувати партнерство, важливо правильно використовувати принцип розподіленого лідерства, який передбачає можливість права вибору, відповідальність. Учений Бредфорт-Кохен зауважував: «Лідер повинен вміти продемонструвати вклад кожного члена команди, мотивувати та зробити так, щоб він відчував себе важливою частинкою цієї організації» (Кіт, 2019, с. 196)

У контексті порушеної нами проблеми варто згадати і про соціальне партнерство. В освіті під соціальним партнерством розуміють добровільну та паритетну взаємодію учасників навчально-виховного процесу, результатом якої є реалізація спільно прийнятих рішень. Основними засадами соціального

партнерства є рівність сторін, обов'язкове виконання домовленостей, пріоритетність рівноправності, поваги. Важливо розуміти, що дотримуватись цих засад надзвичайно важливо, хоча у площині “вчитель-учень” це надзвичайно непросто, зважаючи на різні темпераменти, характери учнів, вікові та ментальні особливості. Роль ведучого тут, звісно, належить учителеві, який повинен розуміти необхідність примирливих методів та відповідальності (Краще разом)

Щоб досягти результату, учителеві слід знати й розуміти, що освітнє середовище - це простір дитинства, якому необхідні співрозвиток, прийняття, рівність, адже тут учень не лише проживає кращі роки дитинства, але й готується до самостійного дорослого життя. На відміну від традиційної педагогіки, педагогіка партнерства розглядає вчителя як посередника між учнем та досвідом, організатором освітнього середовища.

На нашу думку, засадами співпраці вчителя та учня є такі чинники:

- організація процесу навчання за горизонталлю “діалог-взаємодія-взаємоповага”;
- обопільна довіра вчителя та учня;
- позитивне ставлення до тих, хто поруч та довіра;
- обов'язкова проактивність, розподіл лідерства,
- повага до внутрішнього світу дитини, розуміння її унікальності;
- дотримання паритетності сторін, що здійснюють освітній процес, обов'язковість виконання завдань та обіцянок і вчителів, і учнів нової української школи (Гончаренко,1997).

РОЗДІЛ II. СИСТЕМА ПЕДАГОГІЧНОГО ПАРТНЕРСТВА В УМОВАХ НУШ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

2.1. Актуальні форми та методи співпраці учнів початкових класів та вчителя

Загальновідомо, що науковцями доведено ефективність активної співпраці, пробудження вчителем потягу до взаємодії є запорукою успішності отримання знань, формування вмій і навичок, предметних та загальних компетентностей. Таке навчання будується на взаємодії школярів з учителем, навчальним оточенням, освітнім середовищем.

Перехід від заучування інформації до компетентнісної освіти є чільною засадою нової української школи. Щоб реалізувати її завдання, слід застосовувати такі форми та методи співпраці учнів початкових класів та вчителя, які спонукають класифікувати, зіставляти, порівнювати, узагальнювати результат своєї освітньої діяльності. Це є ті інтерактивні методи навчання, результатом яких є діалог, взаємонавчання вчитель-учень, учень-вчитель, кожен з яких є рівноправним суб'єктом процесу навчання (Освітній проект «На урок», 2024).

Саме інтерактивна взаємодія створює атмосферу кооперації, взаємодії, забезпечує продуктивне навчання, комфортні умови здобуття освіти, захищеність, умови для спільного процесу пізнання.

Педагог та дитина перебувають у взаємодії, побудованій на інтерактиві, та є рівноправними суб'єктами освітнього процесу. Вони разом виокремлюють мету діяльності, результати навчання.

Партнерські заняття в початкових класах можна організувати, використовуючи різні форми навчання, такі як індивідуальна, робота парами, робота малими групами, робота навчальною групою, які у свою чергу можуть

містити різні методи, техніку і прийоми організації уроку.

Доцільно розглянути детальніше за форму і методи інтерактивного навчання, щоб мати більше чітке уявлення про те, яким чином можна педагогіки партнерства в початковій школі.

Індивідуальне навчання дозволяє учням працювати у своєму темпі, вимагає від дітей управління своїм часом, з яким деякі не можуть впоратися. Вчителі повинні приділяти час на формування навичок індивідуальної роботи, якщо це необхідно, і завжди повинні забезпечувати структуру індивідуального навчання.

Варто відмітити і форму організації заняття, як робота в парах, оскільки в парному навчання форми комунікації переходять на більш високі рівні. Парне навчання - одна з форм організації інтерактивного заняття, при якій один учасник взаємодіє (обговорює, вчиться, навчає і так далі) з іншим учасником, яким може бути й вчитель (Лазаренко та Коровій, 2022).

Для того, щоб була можливість зміни партнерів в парах, необхідно наявність хоч би чотирьох учасників освітнього процесу. При парному навчанні можна організувати парну дискусію, диспут, кейс-стади, спаринг-партнерство, метод "дерево рішень", парне обговорення і так далі. Технологія парного навчання привчає вирішувати ряд проблем:

- вести прямий діалог для вирішення проблеми;
- змінити темп заняття;
- дотримуватись партнерської позиції, змінюючи форми роботи й місце в групі;
- досягти індивідуальної освітньої мети;
- контролювати переміщення по класу.

При парному навчанні фактично реалізуються педагогічні принципи "навчаючи - вчуся" і "невідстрочене використання знань".

Перевага парного типу учнівської роботи полягає в тому, що у дітей є

можливість вчитися у своїх однолітків, активізується мотиваційна складова тих, що навчаються, при прийнятті відповідальності за загальну роботу, а також, щоб бути нарівні з однолітком. В цьому випадку у школярів виникає усвідомлене ставлення до навчання, мета-мотив супроводитимуть один одного, а це сприяє також просуванню учасників парної роботи до успіху. Такий вид навчання особливо корисний для учнів саме молодшої школи, адже вчитель, перебуваючи в ролі партнера в групі, вчить дитину не лише правильно працювати, але й показує своєю діяльністю рівноправність у стосунках під час освітнього процесу (Паламарчук та Барановська, 2018)

Партнерське навчання – це особлива форма організації діяльності, метою якої є створення комфортних умов навчання, за яких кожен учень відчуває себе успішним та інтелектуальним. Навчальний процес відбувається в умовах постійної, активної взаємодії всіх дітей та вчителя.

Методи педагогіки партнерства не можуть бути “мистецтвом заради мистецтва” – вони повинні попросту підвести до очікуваних результатів і чітко реалізувати ціль заняття. Сама суть таких прийомів передбачає елемент непередбачуваності. Отже, кінцевий результат – це підсумок спільної роботи учителя як тренера та навчальною групою, в результаті такої діяльності створюється нова освітня творчість.

Інтерактивні методи, без яких не можливе співробітництва учня й вчителя, навчання цікаві для дітей, продуктивні, розвивають творчі здібності школярів, продукують пізнавальні інтереси.

На таких уроках маємо можливість розкрити учнів навіть з невисоким рівнем навчальних досягнень, тих учнів, які, можливо, закомплексовані чи закриті від колективу. Такі заняття розвивають навички активного спілкування, доведення власної думки, творчого поступу, комунікативності та вміння працювати в групі.

Організація навчання у НУШ саме в початкових класах передбачає моделювання життєвих ситуацій, застосування вчителем рольових ігор, якість

спільне вирішення проблем. Ці методи навчання зазвичай поділяють на дві групи: групові та фронтальні методи. Їх можуть застосовувати на різних уроках, з різною метою та є найбільш уживаними сьогодні.

До групових методів відносять: «Робота в парах», «Робота в трійках», «Змінювані трійки», «Карусель», «Робота в малих групах», «Акваріум».

Метод «Робота в трійках» – це більш ускладнена робота в парах. Тут найслабшу мінігрупу має підсилити саме вчитель, застосовуючи форми партнерської роботи (Сесик, 2017).

Педагогіка партнерства передбачає і використання такого методу, як «Карусель». Педагогічний метод «карусель» - це стратегія організації навчальної діяльності, яка полягає в тому, що учні обертаються між різними станціями або точками доступу, де вони зустрічаються з різними вчителями або групами однолітків для виконання різних завдань або дій. Загалом, метод «карусель» є ефективним інструментом для організації навчального процесу, який стимулює активну участь учнів, співпрацю та взаємодію, а також сприяє розвитку різноманітних навичок.

Метод «акваріум» - це педагогічна стратегія, яка полягає в організації навчального процесу, під час якої учасники об'єднуються в малий груповий простір, де вони можуть спостерігати одне за одним, обмінюватися думками та взаємодіяти навколо конкретної теми або завдання. Тут передбачені групова діяльність, активне спостереження, відкритий обмін інформацією, рефлексія, фасилітація вчителя, стимулювання критичного мислення (Гузь, 2012).

Загалом, метод «акваріум» є ефективним інструментом для організації навчального процесу, який сприяє активній взаємодії, обміну досвідом, забезпечуючи партнерську взаємодію.

Метод «Незакінчені речення» полягає в тому, що учень продовжує висловлення вчителя або незакінчене речення.

У початковій школі можна використовувати метод “перевернутого навчання”, де в ролі вчителя виступають учні, такий прийом є гарантом тісної

співпраці педагога та дітей (Яланська та Пільгук, 2015,с.124).

Досвід партнерської взаємодії переконливо свідчить, що саме така робота сприяє оптимізації та інтенсифікації процесу навчання. Таким чином для учня формуються всі умови для полегшення процесу навчання, змоги моделювати різні життєві ситуації, бути активним співрозмовником, спікером, лідером, уміти дискутувати та слухати, поважати не лише людину, але й думку, прагнути до діалогу.

Такі форми й методи вчать будувати конструктивні стосунки в колективі, визначати своє місце в ній, уникати конфліктів, знаходити точки розуміння та прагнути до компромісів.

2.2. Стан використання педагогами НУШ сучасних форм педагогіки партнерства.

Форми педагогіки партнерства - це різноманітні методи, прийоми та підходи, які використовуються для створення партнерських відносин між учасниками освітнього процесу, зокрема між вчителями та учнями.

Зазначимо, що впровадження НУШ значно активізувало діяльність педагогів початкової школи, адже нововведення передбачало зовсім інший підхід до процесу навчання. Зазначимо найтипівіші сучасні форми педагогіки партнерства (Лазаренко та Коровій,2022).

Групова робота передбачає, що учні працюють в невеликих групах або командах, де кожен має можливість висловити свою думку та приймати рішення спільно з іншими учасниками. Групова робота в учнів початкової школи - це метод навчання, який передбачає організацію учнів у невеликі групи для спільного вирішення завдань та досягнення цілей навчання. Цей метод сприяє розвитку співпраці, комунікативних навичок та колективної взаємодії серед учнів. Зауважимо, що це має значні переваги в початковій школі:

- сприяє розвитку соціальних навичок, допомагає учням навчитися співпрацювати, слухати думки інших, виражати свої ідеї та думки, вирішувати конфлікти та досягати спільних цілей;

- заохочує взаємне навчання, вчить ділитися знаннями та досвідом, що сприяє глибшому засвоєнню матеріалу та розвитку самостійності;

- стимулює активність та зацікавленість, адже може бути цікавішою та захоплюючою для учнів, оскільки вона забезпечує можливість активної участі у процесі навчання, виконання завдань та досягнення результатів разом зі своїми однолітками;

- формує навички співпраці: учні вчаться працювати разом як команда, розподіляти обов'язки, обговорювати та обмінюватися думками, що є важливими навичками для подальшого життя.

- розвиває критичне мислення: учні можуть аналізувати та обговорювати різні підходи до вирішення завдань, що стимулює їхнє критичне мислення та розвиток творчих навичок (Нісімчук, Падалка та Шпак, 2015)

Для успішної організації групової роботи в початковій школі важливо створити сприятливу атмосферу співпраці та взаєморозуміння, надати відповідне завдання та ресурси для виконання, а також забезпечити підтримку та керівництво з боку вчителя.

Однією із важливих форм педагогіки партнерства є проектна діяльність, де учні спільно працюють над різноманітними проектами, де кожен вносить свій внесок у вирішення завдань, використовуючи свої знання та навички.

Проектна діяльність в початковій школі є метод навчання, що передбачає організацію учнів для спільного вирішення конкретного завдання або проекту, який зазвичай охоплює різні аспекти навчальної програми та сприяє інтеграції знань та навичок. Така діяльність збільшує мотивацію та зацікавленість, а реалізація проектів дає учням можливість досліджувати та вивчати теми, які їх цікавлять, що сприяє підвищенню мотивації до навчання та активізації

пізнавальної активності, розвиває творчість та критичне мислення. Під час реалізації проектів учні навчаються ставити питання, аналізувати інформацію, робити висновки та пропонувати власні ідеї, що сприяє розвитку їхньої творчості та критичного мислення (Ялузька, 2022).

Важливо згадати, що на сучасному етапі значно покращено формування комунікативних навичок. Учні працюють у групах, обговорюючи та обмінюючись ідеями, висловлюючи свої думки та пропозиції. Проектна діяльність сприяє глибшому засвоєнню матеріалу та більшому розумінню навчального матеріалу, оскільки вона спрямована на розв'язання реальних проблем та завдань.

Для успішної реалізації проектної діяльності в початковій школі важливо створити сприятливу атмосферу співпраці та взаєморозуміння, надати відповідне завдання та ресурси для виконання, а також забезпечити підтримку та керівництво з боку вчителя.

Ще однією формою партнерства є взаємне навчання, яке полягає в тому, що школярі спільно з вчителем взаємно допомагають один одному у засвоєнні матеріалу, обмінюючись знаннями та досвідом. Така діяльність передбачає й те, що учні беруть участь у визначенні правил та умов навчання, обговорюють питання організації навчального процесу та вирішують конфлікти разом з вчителем.

Партнерське оцінювання найчастіше продукується через формувальне оцінювання. Учні беруть участь у визначенні критеріїв оцінювання та визначенні свого прогресу, обговорюючи свої успіхи та можливості для покращення.

Ці форми педагогіки партнерства сприяють активній участі учнів у навчанні та вихованні, розвивають навички співпраці та комунікації, а також сприяють створенню позитивного та дружнього середовища в навчальному закладі.

2.3. Функції вчителя та учня та організація їхньої співпраці.

До реалізації ідей педагогіки партнерства ведуть два шляхи.

Перший шлях (прихильниками якого є В.Сухомлинський (1977) базується на безперечній любові учителя до учня, тобто кожен день навчання повинен бути осмислений педагогом як час, коли в учня слід вселяти добро, любов, радість. Незважаючи на оптимістичне звучання, такий підхід не завжди є можливим, не всі вчителі готові до таких партнерських стосунків, а також не всі учні повірять педагогові.

Інший шлях, який нам видається більш реалістичним та дієвим, це – шлях розподілу функцій вчителя та учня і організація їхньої співпраці. у роботі вчителя важливо старанно готувати для учнів навчальні завдання та детально продумувати способи їх вирішення в різних групах учнів. У цей час функція учня полягає у прийнятті запропонованого вчителем завдання та його самостійному вирішенні.

В такому випадку обидва учасники навчально-виховної діяльності, як вчитель, так і учень, є рівноправними співучасниками. Не кожен вчитель може мати достатній запас любові до дітей або просто не вміти виявляти свої почуття, але кожен може організувати навчання таким чином, щоб дитина відчувала себе вільною у своїх думках та поглядах, не відчуваючи примусу або влади над собою. Впровадження педагогіки партнерства в освітній процес, особливо в умовах Нової української школи, є більш прийнятною формою навчання (Нова українська школа: організація взаємодії з батьками).

Функції вчителя та учня в навчальному процесі мають свої особливості, але вони взаємодоповнюють один одного і спрямовані на досягнення спільної мети - успішного засвоєння навчального матеріалу та розвитку учнів. Зазначимо деякі з найважливіших функцій для кожної сторони та організацію їхньої співпраці.

Функції вчителя:

- організатор - вчителю доручено організацію навчального процесу, він встановлює правила, структуру та порядок роботи в класі;

- посередник у засвоєнні знань - він виступає як посередник між інформацією та учнями, перетворюючи складну інформацію на доступні концепції для учнів;

- мотиватор - вчителю належить стимулювати учнів до навчання, використовуючи різні методи, щоб заохочувати їх досягати успіху та розвиватися;

- моделювання поведінки - він виступає як приклад для учнів, демонструючи бажану поведінку, цінності та навички, які потрібно вміти (Інтерактивні методи навчання, 2005).

Зупинимося також і на необхідних функціях, діяльнісних формах учнів, без яким неможливе партнерство в умовах нової української школи.

Учень має бути активний учасником, повинен активно брати участь у навчальному процесі, ставити питання, висловлювати свої думки та долучатися до діалогу. Школяреві необхідно бути активним суб'єктом свого навчання, відповідальним за свій власний процес навчання та результати, повинен бути готовим співпрацювати з іншими учнями, вчителем та іншими учасниками навчального процесу для досягнення спільних цілей.

Важливо, щоб діти були причетні до створення сприятливого середовища: потрібно створити атмосферу взаєморозуміння, довіри та підтримки, щоб учні відчували себе комфортно під час співпраці.

Вчителю потрібно чітко визначити ролі та відповідальність кожного учасника для ефективної співпраці, стимулювати учнів до активної участі у спільних завданнях та співпраці, наприклад, шляхом похвали, визнання успіхів, створення командних завдань тощо.

Педагогам необхідно сприяти взаємодії між учнями, сприяючи обміну

ідеями, допомагаючи вирішувати конфлікти та створюючи умови для вільного обговорення.

Співпраця між вчителем та учнями є важливою складовою успішного навчання та розвитку, тому важливо ретельно враховувати ролі та функції кожного учасника та ефективно організувати їхню співпрацю.

ВИСНОВКИ

Систематизація результатів дослідження з проблеми партнерської взаємодія вчителя з учнями в умовах Нової української школи засвідчила досягнення мети й вирішення завдань дослідження та дає підстави для таких висновків.

1.«Педагогіка партнерства» - це концепція взаємодії між учителем та учнем на основі взаєморозуміння, довіри, взаємного поваги та співпраці. Педагогіка партнерства є одним із ключових принципів Нової української школи, спрямованим на створення сприятливого навчального середовища та розвиток партнерських відносин між учасниками освітнього процесу. Цей принцип передбачає активну взаємодію між всіма учасниками освітнього процесу: вчителями, учнями, батьками та іншими зацікавленими сторонами. В основі педагогічного партнерства лежить ідея спільності цілей та взаємної підтримки у досягненні навчальних та виховних цілей.

2. Педагогічні засади співпраці педагогів та учнів визначають основні принципи та підходи до взаємодії між учасниками навчального процесу і відіграють ключову роль у створенні сприятливого середовища для навчання та розвитку кожної особистості. Перш за все, взаєморозуміння передбачає врахування індивідуальних потреб, можливостей та інтересів кожного учасника процесу. Довіра є важливою складовою успішної співпраці, а співпраця є основним принципом взаємодії між педагогами та учнями. Вона передбачає активну участь обох сторін у навчальному процесі, взаємне доповнення та підтримку. Співпраця сприяє активізації навчального процесу, підвищенню мотивації до навчання та досягненню кращих результатів.

3. Актуальні форми співпраці учнів початкових класів та вчителя відображають сучасні підходи до навчання та розвитку дітей, серед них групова робота, проєктна діяльність, рольові ігри, взаємна допомога, інтерактивні методи навчання. Ці форми співпраці сприяють активізації навчання, розвитку

соціальних навичок, творчого мислення та самостійності учнів. Вони відповідають сучасним вимогам до освіти та сприяють формуванню компетентних та готових до життя особистостей.

4. Стан використання педагогами Нової української школи (НУШ) сучасних форм педагогіки партнерства варіюється залежно від конкретного контексту та індивідуальних особливостей педагогів. Загалом, вчителі вже успішно впроваджують ці форми співпраці у свою практику, віддавши перевагу інтерактивним методам навчання, груповій роботі та проектній діяльності. Вони розуміють важливість спільної діяльності з учнями для досягнення навчальних та виховних цілей.

5. Стан використання сучасних форм педагогіки партнерства серед педагогів Нової української школи (НУШ) є різнобічним і залежить від індивідуальних особливостей та контекстуальних умов. Загалом, існує певний рівень зацікавленості та поступового зростання у використанні сучасних форм педагогіки партнерства серед вчителів НУШ. Ці підходи відповідають сучасним вимогам до освіти та сприяють розвитку компетентностей учнів. Проте для подальшого поширення цих практик серед педагогічного колективу потрібна системна підтримка, навчання та стимулювання.

6. Функції вчителя включають навчання, методичну підтримку, мотивацію та оцінювання. Учень відповідає за активне навчання, самостійну роботу, співпрацю та самооцінку. Співпраця між ними базується на взаємодії в класі, індивідуалізації навчання, створенні сприятливого середовища та використанні сучасних технологій.

РЕЗЮМЕ

На нинішньому етапі розвитку освіти ухвалення концепції Нової української школи перенесло поняття “педагогіки партнерства” зі світоглядних обширів у нормативну площину, адже НУШ діє саме на засадах педагогіки партнерства, в основі якої – спілкування, взаємодія та співпраця між учителем, учнем. Школярі та педагоги, об’єднані спільними цілями та прагненнями, є добровільними та зацікавленими однодумцями, рівноправними учасниками освітнього процесу. Суспільна та педагогічна значущість проблеми зумовили вибір теми курсової роботи “Партнерська взаємодія вчителя з учнями в умовах Нової української школи”.

У I розділі розкрито сутність та зміст поняття “педагогіка партнерства”, обґрунтовано педагогічне партнерство як один із принципів НУШ; на основі психолого-педагогічної літератури з’ясовано засади співпраці педагогів та учнів в освітньому процесі.

У II розділі описано актуальні форми та методи співпраці учнів початкових класів та вчителя, проаналізовано стан використання педагогами НУШ сучасних форм педагогіки партнерства. Визначено функції вчителя та учня в їхній співпраці.

Курсова робота складається із вступу, 2 розділів, висновків та списку використаної літератури, що містить 20 джерел.

Ключові слова: педагогіка партнерства, нова українська школа, співпраця учня та вчителя, інтерактивні форми навчання.

RESUME

At the current stage of education development, the adoption of the concept of the New Ukrainian School has moved the concept of "partnership pedagogy" from the worldview to the normative plane, because NUSH operates precisely on the principles of partnership pedagogy, which is based on communication, interaction and cooperation between a teacher and a student. Schoolchildren and teachers, united by common goals and aspirations, are voluntary and interested like-minded people, equal participants in the educational process. The social and pedagogical significance of the problem led to the choice of the topic of the course work "Partner interaction of the teacher with students in the conditions of the New Ukrainian School".

In the first chapter, the essence and content of the concept of "partnership pedagogy" is disclosed, pedagogical partnership is substantiated as one of the principles of NUS; on the basis of psychological and pedagogical literature, the principles of cooperation between teachers and students in the educational process were clarified.

Chapter II describes current forms and methods of cooperation between primary school students and the teacher, analyzes the state of use of modern forms of partnership pedagogy by NUS teachers. The functions of the teacher and the student in their cooperation are defined.

The course work consists of an introduction, 2 chapters, conclusions and a list of used literature containing 20 sources.

Keywords: partnership pedagogy, new Ukrainian school, student-teacher cooperation, interactive forms of education.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- Бех, І. Д. (1999). Виховання підростаючої особистості на засадах нової методології. *Педагогіка і психологія*, 3, 5–14.
- Бровчак, Л. С. (2018). Педагогічне спілкування як умова реалізації організаторських здібностей учителя. *Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія: Збірник наукових праць*, (37), 55-58. Вінниця: ТОВ «Нілан ЛТД».
- Голюк, О. А., та Пахальчук, Н. О. (2019). Особливості педагогічної взаємодії між учителем і учнями в сучасній початковій школі. *Нова українська школа в умовах викликів сучасності: збірник тез доповідей*, 14.
- Гузь, О. (2012). Психологічні основи педагогіки співробітництва. *Початкова школа*, (4), 50-51.
- Гончаренко, С. (1997). *Український педагогічний словник*. Київ: Либідь.
- Освітній проект «На Урок». (2024). Доповідь на тему: "Педагогіка партнерства - ключовий компонент формули НУШ". URL: <https://naurok.com.ua/dopovid-na-temu-pedagogika-partnerstva---klyuchoviy-komponent-formuli-nush-309227.html> (дата звернення: 14.04.2024).
- Гриневич, Л. (2016). Концепція Нової української школи [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://mon.gov.ua/activity/education/zagalna-serednya/ua-sch-2016/konczepczyia.html>.
- Інноваційні технології в початковій школі*. (2008). Київ: Шкільний світ.
- Інтерактивні методи навчання: Навч. посібник. (2005). За заг. ред. П. Шевчука і П. Фенриха. Щецін: Вид-во WSAP.
- Кіт, Г. Г. (2019). Підготовка майбутніх учителів початкової школи до співпраці з батьками. *Нова українська школа в умовах викликів сучасності: збірник тез доповідей I Всеукраїнської науково-практичної конференції, 11 квітня 2019 року*. За заг. ред. Л. В. Задорожної-Княгницької. Маріуполь: МДУ,

195-198.

Концепція впровадження медіаосвіти в Україні. URL: http://osvita.mediasapiens.ua/mediaprosvita/mediaosvita/kontseptsiya_vprovadzhennya_mediaosviti_v_ukraini/.

Коханова, О. П. (2011). *Психологія партнерської взаємодії в освіті: навчально-методичний посібник*. Київ: Вид-во ПП Щербатих О. В.

Краще разом. Що таке педагогіка партнерства і навіщо вона в НУШ. Нова українська школа | Веб-ресурс НУШ. URL: <https://nus.org.ua/articles/pedagogika-partnerstva-shho-tse-take-ta-yak-zrozumity-chy-vona-ye-u-shkoli/> (дата звернення: 14.04.2024).

Лазаренко, Н. І. та Коровій, Д. М. (2022). Змішане навчання в закладах вищої освіти. *Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми: збірник наукових праць* (Вип. 63, С. 164-171). Вінниця: ТОВ «Друк плюс».

Нісімчук, А. С., Падалка, О. С. та Шпак, О. Т. (2015). *Сучасні педагогічні технології: Навч. посібник*. Київ: Просвіта.

Нова українська школа: організація взаємодії з батьками учнів початкової школи: навчально-методичний посібник. URL: <https://lib.imzo.gov.ua/wa-data/public/site/books2/navchalnometodychnyposibnyky/dlya-pedpraysivnykiv/Method-Babko.pdf>.

Паламарчук, В. Ф. та Барановська, О. В. (2018). Педагогічні технології навчання в умовах нової української школи: вектор розвитку. *Український педагогічний журнал*, (3), 60-66.

Про освіту. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 14.04.2024).

Сесик, О. О. (2017). Педагогіка партнерства – ключовий компонент формули нової школи. *Класному керівнику. Усе для роботи*, (6), 5-7.

- Сухомлинський, В. О. (1977). *Вибрані твори: в 5 т. (Т. 5)*. Київ: Радянська школа.
- Яланська, С. П. та Пільгук, Т. С. (2015). *Психологія розвитку педагогічної творчості: Навчальний посібник*. Полтава: ПНПУ імені В. Г. Короленка.
- Ялузька, Л. (2012). *Мирослав Стельмахович і сучасність. Збірник матеріалів на допомогу педагогам та батькам*. Івано-Франківськ: Симфонія форте.